

Albert Fabà o la revolta permanent

Albert Fabà o la revolta permanent

El Museu de Tortosa presenta en l'exposició *Albert Fabà o la revolta permanent* un recull d'obres d'un dels artistes tortosins que ha desenvolupat bona part de la seva trajectòria artística durant la segona meitat del segle passat.

Nascut a Tortosa l'any 1927, Fabà va vincular-se ben aviat amb el món artístic i cultural d'una ciutat que es reconstruïa després de la desfeta de la guerra civil. Va cursar estudis a l'Escola d'Arts i Oficis de Barcelona i a l'Escola d'Art de Tortosa. Va estar present i actiu en les associacions culturals i grups d'artistes que es van originar en plena postguerra a la nostra ciutat. A tall d'exemple cal destacar la seva relació amb el *Círculo Artístico*, primera entitat cultural creada a la ciutat després del 1939 o amb el grup Delta 51, impulsat per Maties Ballester i format per Roberto Escoda, Adolf Aymerich, Carles Vallès, Amadeu Pallarès Lleó o Francesc Todó entre d'altres.

Anys més tard, es vincula al grup d'intel·lectuals i artistes plàstics Macla 65 del qual formaven part Manuel Pérez Bonfill, Frederic Mauri, Ferran Cartes, Ferran Vilàs, Ferran Chavarria i Agustí Forner. El grup es caracteritzarà per la praxi d'un realisme crític, la defensa d'un art que arribés a la gent i que esdevingués eina de conscienciació política i transformació social. Fabà mantindrà aquesta tendència social durant la dècada dels 70.

És aquest moment creatiu, el de les dècades dels anys 60 i 70, el que centra l'exposició comissariada per Ivan Favà. Una mostra de les obres més característiques d'aquest període que ens apropen a l'Albert Fabà compromès i activista, a la mirada crítica d'un artista amb veu pròpia.

Meritxell Roigé i Pedrola
Alcaldessa de Tortosa

Albert Fabà o la revolta permanent

De l'home mire
sempre les mans.

RAIMON, *Cançó de les mans* (1964)

Quan creus que ja s'acaba,
torna a començar.

RAIMON, *Quan creus que ja s'acaba* (1969)

Hom fa referència al caràcter d'Albert Fabà (Tortosa, 1927), perquè ell és això, personalitat, caràcter permanentment revoltat. La revolta de qui en la vida creu en la justícia i en el deure moral de lluitar-hi, com a única forma de progrés humà. De qui sent neguit i indignació i els manifesta per mitjà de l'expressió plàstica com a forma de militància política en pro de la transformació de la societat. I en aquest malcontentament hi ha l'essència del seu talent.

Aquesta és la raó que es dibuixa en els ulls i en les mans d'Albert Fabà. També és un apunt de la primera impressió física i psicològica de l'home, que justifica la seva trajectòria i la selecció d'obres d'aquesta exposició.

La guerra, les famílies de dol per a tota la vida, el silenci i la supervivència de la postguerra van ser el llast del seu temps. Arnau Puig escrivia que sota aquest pes, l'artista s'afanyarà a donar sortida, per mitjà de l'obra, a la seva personalitat expressable, com a inquietud primigènica expressada de forma sincera¹.

Aquest impuls va trobar el seu escalf en l'ambient cultural que es va viure a Tortosa a partir de la segona meitat dels anys 50 i sobretot durant la dècada dels 60. Va ser un ambient transversal, no majoritari, en què van conviure generacions contigües i entitats que conflüen amb la cultura més avançada que es feia al país en aquell moment, políticament antifranquistes, amb un PSUC clandestí que era present en molts àmbits (cultura, art, universitat, món obrer...)².

En aquests anys es va produir una inflexió en el debat sobre la condició de l'artista i l'intel·lectual, i l'horitzó polític de la cultura. Així, la producció artística esdevenia de classe, amb una funcionalitat social, ideològica i política sobre l'espectador. Alguns artistes i intel·lectuals

¹ PUIG, Arnau, al catàleg de *L'evolució del llenguatge artístic. Creadors dels anys 60, Terres de l'Ebre*, Escola d'Art i Disseny de la Diputació a Tortosa, Tortosa, 2009.

² Per a tot aquest període, el catàleg de l'exposició *La represa cultural a Tortosa, (1949-1969)*. Fundació Caixa Tarragona, Tarragona, 2003, és un estudi de referència.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

Albert Fabà, 1968.

tortosins d'aquest moment estarien en aquest punt. La superació de la figuració més tradicional dels anys 50, anys inicials i de formació, i la simpatia o la militància directa antifranquista i d'esquerres, els van unir en la creació del grup Macla 65.³

Dins del grup hi va haver un debat polític i artístic important. Fabà no en fou aliè, ans al contrari, en fou part molt activa. Alhora, això el va fer contemporani i entroncar amb l'avantguarda, com s'ha dit, des de la perifèria⁴.

Així, ja en aquests anys va trobar en l'art el sentit i el mitjà de lluita. S'hi troba a gust. Per això, les obres centrades en la vida del negre nord-americà, d'origen esclau, són portadores de la denúncia de les injustícies, i la lluita universal pels drets humans, símbol de l'oprimit. Significativament, els primers quadres (*Mans i pa*, *Cap de negre*, *Cadira i penja-robes*, totes de 1966, i fins i tot *Repressió*, inconcloa el 1969 i represa el 1975) van ser presentats en una exposició entorn a la guerra del Vietnam, contemporània de l'autor.

Formalment i en el tema, les seves obres tenen punts de trobada amb la d'altres artistes del grup Macla. En el cas de Fabà, evoluciona cap a una pintura matèrica, experimental, que creix en volum i textures i, per tant en expressivitat, alhora que la fan personal.

La repressió desencadenada pel règim l'any 1969 va desfer el grup. La conjuntura i la prudència van recloure Fabà en el silenci fins després de la mort del dictador. És llavors quan va reprendre la pintura amb la mateixa força, amb la sèrie *Crònica d'un temps (1936-1953)*, dotze quadres en què descrivia el període de la història d'Espanya entre 1936 i el 1953, dates que marcaven l'aixecament militar del general Franco i començament de la dictadura, i els acords amb la Santa Seu i els Estats Units, que van significar el blanquejament internacional del règim. En aquesta sèrie, de la qual només es conserven les obres que s'exposen, va mantenir

l'estètica realista que havia començat a desenvolupar la dècada anterior i el mateix compromís, ara desfermat.

En la seva recerca constant del millor mitjà d'expressió, va evolucionar cap a un hiperrealisme en el tractament dels cossos (*Detenció*, *Afusellament*, *Tortures*), el qual va venir donat per una tècnica personal, intuïtiva, que conjugava la seva experiència com a pintor amb els materials i les tècniques, i la seva intuïció, adaptant-los al seu interès i la finalitat narrativa de l'obra. Per això hi trobem la combinació de la pintura amb el collage, l'assemblatge de diferents objectes (a *Tortures*, en la seva versió original, o a *Camp de concentració*, on afegia branques i filferros). Fins i tot els petits personatges del quadre *Emigracions*, que recorden els assemblatges antimilitaristes d'Antoni Miralda.

L'obra d'aquesta sèrie té un fort caràcter narratiu, del qual destaca l'anècdota, i un element sobre la resta, les mans, com una obsessió de l'artista: mans de patiment, de lluita, de treball, de traïció. Però també en l'enfoc dels cossos i els elements simbòlics, pintats o afegits. Aquest mateix caràcter fa que l'obra en si no tingui tant un valor per se, sinó com a mitjà combatiu i, per tant, moltes vegades efímer. No és el cas de les obres que s'exposen però sí que explica la pèrdua molts cops de la producció d'aquests anys o la seva desvirtuació.

Arribats aquí, no queda dubte de l'avantguarda d'Albert Fabà, que es trobaria en el realisme de tipus crític dominant als anys seixanta, ni tampoc del seu compromís vital. Però en tot cas, mai és just encasellar l'artista en un isme. En realitat era l'horitzó en el qual s'emmirallaven i que serveix a la crítica per emmarcar-los. Perquè l'artista sempre va més enllà i crea una poètica personal lligada a la seva potent personalitat, que el porten a denunciar les injustícies universals com un fantasma sempre present, que persegueix l'artista i aclapara el nostre present.

Albert Fabà, 1968.

Ivan Favà Vives

^[1] Formaven part d'aquest grup, a més d'Albert Fabà, Manolo Pérez Bonfill, Frederic Mauri, Ferran Cartes, Ferran Vilàs, Ferran Chavarria i Agustí Forner

^[2] Aquesta és la tesi de l'exposició L'evolució del llenguatge artístic. Creadors dels anys 60, Terres de l'Ebre, comissariada per Leonardo Escoda: l'artista en el seu moment, contemporani del seu temps, així com, la voluntat de l'artista d'assenyalar la seva manera de pensar amb la seva obra

Mans i pa, 1966
Tècnica mixta sobre fusta
78 x 100 cm
Col·lecció Associació per a les Nacions Unides a Espanya

Cap de negre, 1966
Tècnica mixta sobre fusta
78,5x59 cm
Col·lecció particular, Tortosa

Cadira i penja-robes, 1966
Tècnica mixta sobre fusta
86 x 70 cm
Col·lecció de l'artista

Repressió, 1969-1975
Tècnica mixta sobre fusta
80 x 100 cm
Col·lecció de l'artista

Detenció, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
123 x 245 cm
Col·lecció de l'artista

Presó, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
100 x 80 cm
Col·lecció de l'artista

Afusellament, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
229 x 123 cm
Col·lecció de l'artista

La fam, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
85 x 175 cm
Col·lecció de l'artista

El pacte, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
100 x 125 cm
Col·lecció de l'artista

Crònica d'un temps (1936-1953)

Conjunt de 12 fotografies a color de la sèrie completa
Arxiu de l'artista

El poble al poder, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
123 x 245 cm

El capital i els seus aliats, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
123 x 245 cm

La guerra, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
123 x 245 cm

L'emigració, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
123 x 245 cm

Detenció, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
123 x 245 cm

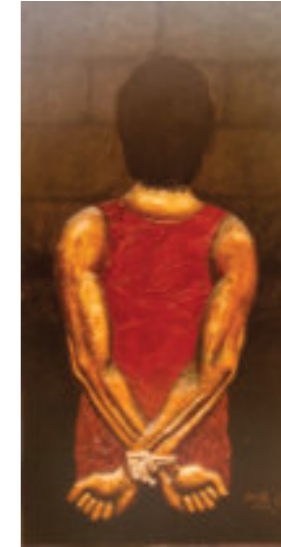
Presó, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
100 x 80 cm

Tortures, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
127 x 160 cm

Afusellament, 1977
Tècnica mixta sobre fusta
245 x 123 cm

Camp de concentració, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
100 x 200 cm

La fam, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
85 x 175 cm

Repressió, 1969-1975
Tècnica mixta sobre fusta
80 x 100 cm

El pacte, 1976
Tècnica mixta sobre fusta
100 x 125 cm

CATÀLEG

Edició
Museu de Tortosa - Ajuntament de Tortosa

Coordinació
Núria Segarra

Disseny i maquetació
RRESET

Textos
Ivan Favà

Revisió lingüística
Miquel Estrampes Blanch

Fotografia
Aida Alcoverro / RRESET

Impressió
Serra Indústria Gràfica, S.L

Dipòsit Legal
T 239-2020

EXPOSICIÓ

**Albert
Fabà o
la revolta
permanent**
07.03.2020 - 26.04.2020
Sala Antoni Garcia del Museu de Tortosa

Producció
Museu de Tortosa
Ajuntament de Tortosa

Comissariat
Ivan Favà

Amb el suport de

